

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/163787,70-rocznica-emisji-pierwszej-monachijskiej-audycji-Radia-Wolna-Europa-w-jezyku-p.html>
2022-12-06, 12:38

70. rocznica emisji pierwszej monachijskiej audycji Radia Wolna Europa w języku polskim

Data publikacji 02.05.2022

3 maja 1952 r. w Monachium rozpoczęło nadawanie Radio Wolna Europa - Głos Wolnej Polski (późniejsza Rozgłośnia Polska RWE). Radio powstało i działało dzięki organizacyjnemu i finansowemu wsparciu władz Stanów Zjednoczonych, zainteresowanych dotarciem do tych społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej, które znalazły się po drugiej stronie zimnowojennej żelaznej kurtyny. Na podobnych zasadach emitowano program w innych językach państw bloku wschodniego.

Pierwsze polskie audycje RWE nadawano od 1950 r. z Nowego Jorku. Redakcję monachijską zorganizował Jan Nowak-Jeziorański, w czasie wojny kurier i emisariusz Komendy Głównej Armii Krajowej oraz Naczelnego Wodza, uczestnik Powstania Warszawskiego. W zespole znaleźli się też inni emigranci polityczni, którzy nie pogodzili się z sowietyzacją ojczyzny, m.in. Tadeusz Żenczykowski-Zawadzki i Tadeusz Nowakowski. Z rozgłośnią byli ponadto związani wybitni literaci, tacy jak Gustaw Herling-Grudziński czy Marian Hemar.

Jan Nowak-Jeziorański na falach Radia Wolna Europa, 3 maja 1952. Fot. Wikimedia Commons/domena publiczna

W latach PRL Radio Wolna Europa było nazywane „głosem wolnej Polski”, łamało bowiem monopol informacyjny władz komunistycznych. Budziło tęsknotę za wolnością i dostarczało słuchaczom wiadomości, których próżno było szukać w reżimowych mediach.

W 1954 r. na antenie zagościły słynne do dziś audycje „Za kulisami partii i bezpieki” Józefa Światły – byłego wysokiego funkcjonariusza Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, który po ucieczce na Zachód opowiadał o kulisach aparatu terroru w PRL i prawdziwym życiu elit komunistycznych. Z redakcją kontaktowało się także wiele osób mieszkających w Polsce. Przekazywały one informacje zza żelaznej kurtyny, mimo że za współpracę z RWE

groziło więzienie.

Monachijska rozgłośnia od początku była w Polsce Ludowej przedmiotem czarnej propagandy. Redaktorów radia próbowano ośmieszać i kompromitować – także przy pomocy Andrzeja Czechowicza, który w latach 1965–1971 pracował w RWE, a po powrocie do kraju został ukadrowiony przez wywiad PRL.

Chociaż audycje Wolnej Europy intensywnie zagłuszano, cieszyły się w polskim społeczeństwie dużą popularnością – zwłaszcza w momentach przełomowych, takich jak Czerwiec '56 czy Grudzień '70. Szacuje się, że w latach siedemdziesiątych RWE słuchało nawet kilkanaście procent dorosłych Polaków.

Nowak-Jeziorański stał na czele Rozgłośni Polskiej (pod taką nazwą od 1958 r.) do połowy lat siedemdziesiątych. Po nim redakcją kierowali kolejno: Zygmunt Michałowski, Zdzisław Najder, Marek Łatyński i Piotr Mroczyk. W wolnej Polsce RWE straciło rację bytu. Ostatnią audycję nadano w 1994 r.

***

Już w roku 2007 Instytut Pamięci Narodowej wydał monografię Pawła Machcewicza *Monachijska menażeria. Walka z Radiem Wolna Europa 1950–1989*:

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/12423,Monachijska-menazeria-Walka-z-Radiem-Wolna-Europa-19501989.html>

Wiele materiałów o Radiu Wolna Europa jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej oraz na kanale IPNtv:

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/partia-omunistyczna/64626,Propaganda-komunistyczna-wobec-Rozglosni-Polskiej-Radio-Wolna-Europa.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/83707,Radio-Wolna-Europa-Glos-wolnosci-glos-nadziei.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=p7SLIOR951k>

<https://www.youtube.com/watch?v=rxmq17JPYhA>